

Τραπεζική Ένωση – τι απομένει για να ολοκληρωθεί

Η χρηματοοικονομική κρίση στην ευρωζώνη κατέδειξε την ανάγκη για καλύτερη ρύθμιση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα. Κατά την περίοδο κορύφωσης της κρίσης κατέστη ξεκάθαρο ότι ο κύριος λόγος εξάπλωσης ήταν η αλληλεξάρτηση μεταξύ κρατών και τραπεζών. Η όποια οικονομική αδυναμία ή/και υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του ενός από τα δύο μέρη είχε άμεσο και σημαντικό αντίκτυπο στο άλλο μέρος. Είναι για αυτό το λόγο που το 2012 αποφασίστηκε ότι ήταν επιτακτική ανάγκη να σπάσει αυτός ο φαύλος κύκλος αλληλεξάρτησης μεταξύ τραπεζών και εθνικών κυβερνήσεων. Αποφασίστηκε λοιπόν η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου χρηματοοικονομικού πλαισίου που ονομάστηκε Τραπεζική Ένωση.

Η Τραπεζική Ένωση είναι ένα σύστημα για την εποπτεία, την εξυγίανση και την εγγύηση των καταθέσεων. Στόχος της είναι να διασφαλίσει την αξιοπιστία και ασφάλεια των τραπεζών, να αποτρέψει τη διάσωση τραπεζών με τα χρήματα φορολογουμένων και να ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην ευρωζώνη. Εδράζεται δε στους ακόλουθους τρεις Πυλώνες: (1) Ενιαίος Μηχανισμός Εποπτείας, (2) Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, και (3) Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων.

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εποπτείας τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 2014 και αποτελεί το ευρωπαϊκό εποπτικό όργανο των τραπεζών της ευρωζώνης. Έχει την ευθύνη της έκδοσης ή/και ανάκλησης άδειας διεξαγωγής τραπεζικών εργασιών όπως επίσης και την ευθύνη για την εποπτεία των τραπεζών στην ευρωζώνη, σε στενή συνεργασία με τις εθνικές εποπτικές αρχές. Η εποπτεία ασκείται μέσω εξονυχιστικών ελέγχων και γίνεται στη βάση κοινών κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας.

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2016 και αποτελεί το σύστημα για την αποτελεσματική εξυγίανση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης το οποίο έχει την εξουσία και την ευθύνη να λαμβάνει αποφάσεις εξυγίανσης αλλά και εφαρμογής του μέτρου «διάσωσης με ίδια μέσα» (bail-in), δηλαδή την επιβολή ζημιών στους πιστωτές και ανασφάλιστους καταθέτες μιας μη-βιώσιμης τράπεζας. Επιπλέον, μέρος του δεύτερου Πυλώνα αποτελεί και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης το οποίο θα χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ευρωζώνης και θα ενεργοποιείται σε περιπτώσεις λήψης μέτρων εξυγίανσης.

Το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων αποτελεί τον τρίτο Πυλώνα της Τραπεζικής Ένωσης και αφορά τους κοινούς ευρωπαϊκούς κανόνες εγγύησης των καταθέσεων. Η εναρμονιστική Ευρωπαϊκή Οδηγία που τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2015 επιβάλλει τις κοινές εκ των προτέρων εισφορές όλων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων και καθορίζει το ύψος των ελάχιστων διαθεσίμων που θα πρέπει να διατηρεί το κάθε Ταμείο μέχρι το 2014. Επιπλέον, δίδει ιδιαίτερη σημασία στην εναρμόνιση της προστασίας των καταθέσεων, στην ενδυνάμωση της ενημέρωσης των καταθετών και στη σμίκρυνση του χρόνου αποπληρωμής των καταθέσεων.

Το ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι κατά πόσο έχει ολοκληρωθεί η Τραπεζική Ένωση. Η απάντηση στο ερώτημα δίδεται στην πρόσφατη Έκθεση των Πέντε Προέδρων όπου τονίζεται η ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης του τρίτου Πυλώνα της Τραπεζικής

Ένωσης, δηλαδή την εγγύηση των καταθέσεων. Η Έκθεση αναφέρει ότι σήμερα τα Συστήματα Εγγύησης Καταθέσεων παραμένουν εθνικά και επομένως η ευθύνη για την εγγύηση όλων των καταθέσεων μέχρι €100.000 παραμένει στο κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά. Το γεγονός αυτό, σύμφωνα με την Έκθεση, καταδεικνύει δύο σημαντικά θέματα. Πρώτον, ότι τα δημόσια οικονομικά του κάθε κράτους συνεχίζουν να είναι άμεσα συνδεδεμένα με τους όποιους δυνητικούς κινδύνους υπάρχουν ή πιθανόν να προκύψουν στον εθνικό τραπεζικό τομέα. Δεύτερον, ότι παραμένει ο κίνδυνος αντί πτώχευσης κάποια τράπεζα να καταστεί αναγκαίο να λάβει κρατική στήριξη διότι, λόγω του μεγέθους της, σε διαφορετική περίπτωση θα καταστεί δύσκολη η αποζημίωση των καταθέσεων μέχρι €100.000.

Ενόψει των πιο πάνω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε πριν μερικές εβδομάδες συγκεκριμένη πρόταση για την καθιέρωση ενός Ενιαίου Ευρωπαϊκού Συστήματος Εγγύησης Καταθέσεων. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων θα αποτελεί συνέχεια των εθνικών Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων και θα υλοποιηθεί χρονικά σε τρεις φάσεις. Αρχικά, θα αποτελεί ένα καθεστώς αντισφάλισης των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων το οποίο έπειτα από τρία χρόνια θα μετατραπεί σε σύστημα συνασφάλισης. Στην τελική φάση, προβλέπεται ένα πλήρες Ευρωπαϊκό Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων μέχρι το 2024. Με τον τρόπο αυτό θα ολοκληρωθεί η Τραπεζική Ένωση και θα εξαλειφθεί η αλληλεξάρτηση μεταξύ τραπεζών και δημοσίων οικονομικών ούτως ώστε οι φορολογούμενοι να μην χρειάζεται να επιβαρύνονται για την όποια διάσωση τραπεζών. Περαιτέρω, η ουσιαστική ενδυνάμωση της Τραπεζικής Ένωσης θα αυξήσει την εμπιστοσύνη των καταθετών στο τραπεζικό σύστημα και θα αποκαταστήσει την αξιοπιστία του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Μιχάλης Κρονίδης
Πρώτος Ανώτερος Λειτουργός
Σύνδεσμος Τραπεζών Κύπρου